

Gündüz İkeda'yı Anma Toplantısı

31 Mayıs 2003

5. Antalya Cebir Günleri

Herkese Merhaba! Antalya Cebir Günleri'ne Gündüz Bey'in eşi olarak çağrılmam beni çok duygulandırdı. Teşekkür ediyorum. Bu toplantıda İkeda'yı özel olarak anmanıza, gösterdiğiniz vefaya da binlerce teşekkürler.

Gündüz Bey geçen yılki Cebir Günleri toplantısında bütün canlılığıyla buradaydı. Beraberdik, çeşitli konularda sizlerle konuşuyordu. Ama şimdi o aramızda değil. Buna hüznünlendiğimize eminim. Benim yüreğim de acı içinde.

Bana "Antalya'ya gelin, sizi bekliyoruz" dediği zaman, çelişkili duygular yaşadım. Sevindim, aranızda beni istemenize mutlu oldum. Ancak Antalya'ya gitmek bana üzüntü verecekti. Gidemeyeceğim diye düşündüm. Antalya'ya hep Gündüz Bey'le gitmiştim. O olmadan, nasıl giderim, imkânsız, dedim.

Bu meseleyi düşündükçe kafamda başka bir fikir gelişti. 1957'den beri tanıdığım Gündüz Bey'in bilmediğiniz özelliklerini ve benim de bazı anılarımı sizlerle paylaşmak istedim ve bir yazı hazırlayıp göndermeye karar verdim.

Bizim büyük oğlumuz Sinan Ankara'da oturuyor. İşi, evi, barakası orada. Onunla her gün birkaç sefer telefonla konuşuyoruz. Bu konuyu kendisine söylediğim zaman,

oğlum bana, "Bu acıdan kaçamazsın, bu duygularını aşman lazım, hayırlayacağın yazıyla, babam için, onu yaşatmak için gitmelisin, onun hatıralarını matematikçilerle paylaşmalısın," dedi. Gitme telkininde bulundu. Küçük oğlumuz İlhan da aynı şeyleri söyledi. Sonunda gitmeye karar verdim. Ve nihayet ben, bizim kırk yıllık kardeşimiz sevgili Cemal Koç ve eşi sevgili Rukiye Hanım'a takılıp geldim.

28 Mayıs – 1 Haziran 2003 tarihleri arasında gerçekleştirilen Beşinci Antalya Cebir Günleri, 9 Şubat'ta kaybettiğimiz Prof. Gündüz İkeda'ya adanmıştır. 31 Mayıs günü İkeda'nın matematiğe katkıları Cemal Koç ve Ersan Akyıldız'ın yaptığı konuşmalarla kısmen özetlenmiştir. Aynı gece yapılan, yer yer yoğun duygulu, ama genel olarak neşeli bir havada geçen toplantıda, önce bir dia gösterisi yapılmış, sonra Prof. Gündüz İkeda'nın eşi Emel İkeda buraya aldığımız konuşmayı yapmıştır. Emel Hanım'ın önceden hazırladığı metnin dışına çıkarak yaptığı sohbet italikle belirtilmiştir.

İkeda'yla olan ilk anılarımı ve intibalarımı sizlerle paylaşmak istiyorum. Fakat bunları anlatmadan önce bir şeyi söylemeden anılarıma başlamayacağım. Ben, İkeda bu dünyayı terkettikten sonra hiçbir zaman "rahmetli" sözcüğünü kullanmadım. Çünkü bana o ölmüş gibi gelmiyor. Daima içimden onunla konuşuyorum, ona anlatıyorum, ona danışıyorum. Ve cevabımı kendi sesiyle beynimde duyuyorum. O benim içimde daima yaşıyor. Ölüp giden yakınlarıma da "rahmetli" diyemiyorum.

Şimdi anılarımı anlatmaya başlayacağım. Bu anıları anlattıkça, onun bazı özellikleri de ortaya çıkacak.

Yıl 1957... Ben Humboldt bursiyeriyim. Hamburg'daki Tıp Fakültesinde biyokimya ihtisası ve doktorası yapıyorum. Bu Vakıf her yıl nisan ayında burs verdiği öğrencilere, ki bunlar çeşitli ülkelerden gelmişlerdir, Almanya'yı tanıtma amacıyla 20-25 günlük bir gezi düzenledi. Çeşitli şehirlerden gelen bursiyerler, Bonn'da toplanırlar ve oradan kalkan otobüsle bu geziye başlanırdı. Böyle bir talebe gezisinde, hele herkes gurbetteyse daha başka bir kaynaşma oluyordu. Gündüzleri şehir turları yapılıyor. Orada ne meşhursa, örneğin müze, bir bestecinin evi, veya bir fabrika vs gibi yerler

geziliyor, akşam bir konsere veya operaya, tiyatroya gidiliyordu. Boş akşamlarda ise bir araya gelinip toplanılıyordu. Böyle akşamlarda çeşitli gruplar oluşuyordu. Bir grup vardı ki, orada çok keyifli sohbetler yapılıyordu. Çok keyifli, neşeli bir gruptu. Reiseführer'imiz, yani rehberimiz Herr Lorenz bir akşam o gruptaki tatlı tatlı anlatanı gösterip, "Bu, Dr. İkeda, Japonya'dan... Çok iyi bir matematikçiymiş, çok zeki, çok şey biliyor, çok

da esprili... Bu Dr. İke-
da olmasa bu boş ak-
şamlar nasıl geçer bile-
mem,” demişti. Rehberin bu izahından sonra o grubu ben de izledim. Orada, edebiyat, müzik, matematik, zekâ oyunları, bilmece-ler, çeşitli eğlenceli şey-ler yapıyordu. Ve bun-ları yapan ve grubu sürükleyen Dr. İke-da’ydı. Oradaki keyifli sohbetin, neşenin lokomotifiydi. Dr. İkedâ her konuda konuşuyor, herkese uyum sağlayabili-yordu. O neşeli grubun merkeziydi. Sohbetine doyum olmayan biriydi.

Bu anlattığıma birinci anım diyeyim. İkinci anım şöyle.

Yine bu gezide, rehberimiz grupları kaynaştı-rmak amacıyla bir tanışma gecesi yaptı. Hepimi-zin yakasında tanıtım kartı vardı. Ama bu yetmi-yordu demek ki, rehber Herr Lorenz herkesin memleketini, branşını, çalıştığı şehri ve üniver-siteyi söyleyerek sırayla takdim ediyordu. O gece benim Türkiye’den geldiğim ve Hamburg’da bu-lduğum ilan edildikten sonra Dr. İkedâ benimle ilgilenmeye başladı. [Gülüşmeler]. *Gülünecek bir şey değil, zannettiğiniz gibi değil... [Kahkahalar] Ayrıca söyleyeceğim: O sene Türkiye’de birçok Alman hoca vardı. Türkiye’de 20-30 sene kalmışlar. Türkçeyi çok iyi konuşurlardı. Türkiye’den hocalardan Türkiye hakkında çok güzel şeyler duymuş-lardı. O hocalar Türkiye’yi çok sevmişlerdi. Hat-ta bir profesörün eşi ölümcül bir hastalığa tutulmuştu, Türkiye’ye Aşiyân’a gömülmek iste-di, gömdüler.* Bana Türkiye, Türkçe, Türkiye’de-ki örf ve ananeler hakkında soru soruyordu. Kı-sa bir zamanda bunun sebebini öğrendim. [Gülüşmeler] Dr. İkedâ’nın Hamburg’da beraber çalıştığı hocası Profesör Hasse Türkiye’ye birkaç kez gelmişti. Türkiye’yi seviyordu. Türk dostları, talebeleri vardı, Türkçe öğrenmeye heveslenmiş-ti. İkedâ da bu nedenle hocasının merakına ilgi duymuştu. Ayrıca Prof. Orhan İçen’le Hamburg’ta tanışmıştı. Cahit Arf’ı da ismen tanıyordu. İkedâ yeni şeyler öğrenmeye meraklıydı. O da Türkiye ve Türkçe merakına kapılmıştı. Konuşmalarımız-

Gündüz İkedâ, oğulları Sinan ve İlhan’la birlikte.

da ağabeyim ve eşinin de matematik tahsili yaptıklarını, Cahit Bey’in ve Orhan İçen’in öğrencileri olduklarını söyleyince, konuşmalarımız daha da çoğaldı. İkedâ için matematik denince akan sular duruyordu.

Bu geziden sonra, Prof. Hasse’yle Dr. İke-da beni birçok kez ye-meğe götürmüşlerdi.

Prof. Hasse Türkçe pratik yapmak istiyordu. *Hocası Türkçe konuşsun diye yemeğe götürüyordu... [gülüşmeler] Beni güzel güzel yemeklere götürdüler... Daha da çok ileriki zamanlarda ise, yani Türkiye’deyken, Prof. Hasse’den Türkçe mektuplar aldık. Orhan İçen ise, benimle, “Ben İkedâ’yı senden daha önce tanıdım” diye şakalaşır-dı. Elbette Cahit Bey ve eşi Halide Hanım, bi-zim çok yakınımız oldu. Türkiye’de Cahit Arf ve eşiyle çok yakın dostluk kurduk. Aile gibiydik. Çocuklarımıza baktılar. Cahit Bey’in hanımı çocuk-larımızı paylaşmışlardı. Cahit Bey ayrıca İke-da’nın matematik bilgisine çok saygı duydı, İkedâ’nın büyük matematikçi olduğunu söylerdi. Benim için hâlâ yaşıyorlar. Onlar da benim için ölmediler. Ben onları çok sevdim, onları çok öz-lüyorum.* Cahit Bey, İkedâ’ya “A benim sevgi-lim!” derdi. Eşi Halide de şakadan kıskançlık nu-maraları yapardı. Şimdi Prof. Hasse, Orhan Bey, Cahit Bey, Halide Hanım, hepsi olanca canlılık-larıyla gözümün önünde, sesleri kulaklarımda... Dünya tatlısı insanlardı. Daha çok sonra Prof. Hasse’nin kızı Jutta Knesser iyi arkadaşım oldu. Eşi Martin Knesser, Hasse’nin öğrencilerindendi. İkedâ sayesinde çok hoş ve değerli kişilerle tanış-tım, çok güzel anılarım oldu.

Bu ikinci anımda size İkedâ’nın yeni şeyler öğ-renme hevesini ve hocalarının onu çok sevdiğini, matematik yeteneğini ne kadar çok takdir ettik-lerini anlatmak istedim. Daha sonraki yıllarda birçok Alman, Amerikalı matematikçiden İke-da’nın matematikteki değerini duydum.

Üçüncü anım da bu geziden.

Rehberimiz bir akşam, her milletten öğrenci-lerin kendi ülkelerine has bir şeyler yapmasını, ör-

neğin şarkı, folklor veya şahsi becerilerini sergilemelerini ve hoş bir akşam geçirilmesini istedi. *Gün de kondu. Biz Türkler beş kişiydik. Ben biyokimyacıydım. Öbürleri kimyacı, fizyolog, tarihçi ve fizikçi. Ne yapacağız diye şaşırдық. Bizim hobimiz, yan eğlencemiz, becerimiz yoktu ki!.. Sadece derslerimizi çalışıyoruz... Başka milletlerde bu [bir yan uğraş] vardı. Orada bunu ilk defa gördüm. Örneğin Hasse çok iyi piyano çalardı, Türkçe'ye meraklıydı, matematikçi olmasam piyanist olurdu derdi.* Bizim beş kişilik Türk grubumuz ne yapalım diye kara kara düşünürken, Dr. İkedâ yanımıza geldi. “Ne yapacaksınız?” diye sordu. “Ne yapacağımızı bilmiyoruz” deyince, “Neden Üsküdar şarkısını söylemiyorsunuz?” demişti. O senelerde zenci kadın şarkıcı Ertha Kitt bu şarkıyı kendi yorumuyla meşhur etmişti. Bütün dünya bu şarkıyı biliyordu. Ertha Kitt, hareketli, hoş bir biçimde söylemişti Üsküdar’ı. O akşam biz beşli Türk grubumuz güç bela Üsküdar şarkısını söyledik. Ama Üsküdar gayet aheste, ağır bir tarzda söylenmişti, Ertha Kitt’in Üsküdar’ına benzemiyordu. Ayrıca şarkının sözlerini de tam bilmiyorduk. Onun için bilmediğimiz yerleri laylaylay’la geçiriyorduk... [Gülüşmeler]

Japon grubu epey kalabalıktı. *Ve çok çalışkan, ümit vadeden gençlerdi.* Onlar bir Japon halk şarkısı söylediler. Güzel bir melodisi vardı. Bu şarkının adı Sakura’ydı. Manası, “kiraz çiçekleri” demekmiş. Sonra bu Japonlar İkedâ’yı ite kaka zorla ortaya çıkardılar. Meğer İkedâ ıslıkla çok güzel müzik yaparmış. Vivaldi’nin Dört Mevsim’inden, Yaz bölümündeki solo keman kısmını harikülade güzel çaldı. *Mübalağa etmiyorum... Çok beğenildi. Israrla başka şeyler de istediler. O da kıramadı, zaten havaya ısınmıştı herhalde. Birkaç Napoliten şarkıyı da ıslıkla çaldı. Hakikaten ıslıkla çok güzel müzik yapıyordu. Mandolin, piyano gibi müzik aletleri çalabilirdi. İkedâ müziğe çok yatkındı... Özel müzik eğitimi alama-*

muştı. Harp çocuğuydu. İmkânı olmamıştı. O zamanların deyimiyle tam bir “total kulak”tı. Ama malesef son senelerde duyma yeteneğini çok kaybetmişti. En çok da müzik dinleyememesine üzülüyordu. İkedâ Türkiye’ye geldiği zaman Türk müziğini de dinledi. En çok Karadeniz halk türkülerini sevdi, oynak ve canlı olduklarından...

İkedâ’yla ilgili ilk üç anımı anlattım. Özetle, o çok zeki, iyi bir matematikçi, çeşitli konularda bilgili, müziksever, hoşsohbet biriydi. Zekâyı sohbet yeteneği birleşince, konuşmaları çok sürükleyici oluyordu, aranan kişi oluyordu.

Çok güzel karakalem, yağlıboya resim yapıyordu. Türkiye’deki ilk yıllarında, boş zamanlarında *İzmir’de işsizken*, karakalem, yağlıboya resimler yaptı. Sanata çok yatkındı. İyi bir müzisyen ya da ressam, belki tarihçi veya arkeolog olabilirdi.

Ama o en çok matematiği sevdi.

Zamanla onun mükemmel, eşi az bulunur karakterde biri olduğunu yaşayarak gördüm.

Sevecen, verici, başkalarının başarmasına yardım eden, başkalarının başarılarını takdir eden, çok alçakgönüllü, nazik biriydi. Çok da şakacıydı. İnsanları seviyor ve onlara değer veriyordu.

İnsanları sevdiği kadar hayvanları da çok sevdi. Kedimiz Siyami – İkedâ ona Karamel derdi – İkedâ’yı çok severdi. Her akşam kucağında. Ve bu kedi İkedâ tarafından sevildiğini çok iyi bilirdi. İkedâ hastalandığı zaman, kedi de hastalandı. İkedâ bu dünyadan gittikten tam iki ay sonra aynı tarihte kedimiz de gitti. İkedâ 9 Şubat’ta bu dünyadan gitti, kedimiz 9 Nisan’da.

Sinan’la

İkedâ’yı çok methederek abartmadım. Bu söylediklerim tamamen doğrudur. O, gençleri branşlarında heveslendirmekten, onlara moral vermekten zevk alırdı. Başkalarının başarısı onu mutlu ederdi. Takdir etmesini bilirdi. Bazen başkalarının yaptığı çalışmalara ipucu verir ve kendine hiç

Gündüz ve Emel İkeda

matematiklerle uğraşanları çok sevdi. Hatırladığı-

maletmezdi. Hiçbir zaman kendini övmedi. Alçak gönüllü oldu. Bence İkeda demek, zekâ, çalışkanlık, vericilik, alçakgönüllülük, nezaket ve espri demekti. *Çok zekiydi, yeni şeyler öğrenmeye meraklıydı, çok hoşsohbetti, öğrendiğini unutmazdı, çok iyi matematikçiydi.* O, bütün

nı hissedebiliyorsa, çok mutlu olacaktır. Kendisi de çok vefakâr idi. Saygıya, hatırlanmaya önem verirdi. Eğer sesini duyurması mümkün olsaydı, olanca sesiyle, “Beni unutmadığınız için teşekkür ediyorum, sizlerin arkanızdayım, çok çalışın, çalışın ki başarın. Hem matematik, hem Türkiye, hem de kendi adınıza başarın. Başarı hedefiniz olsun. Sizlerle gurur duydum, sizleri çok sevdim,” derdi. Eminim böyle derdi.

Ayrıca sizlerin önünde, matematiğe adanmış hayatında bana yer verip mutlu ettiği için teşekkür ediyorum.

Emel İkeda

Bu içten konuşmanın ardından sıcak bir sohbet başladı. O sohbetten notlar:

Ersan Akyıldız. Gerçekten gençleri yönlendirirdi. Beni matematikte o yönlendirdi. Ne yapacağımı bilmeyen bir gençtim...

Yıllar sonra ikimizin de bilmediği bir konuda birlikte çalıştık. O yaşında bizden daha çok çalıştı. O yaşında... Öğrendiklerini bize öğretti. Hiçbir şey hissettirmeden... “Sizin zamanınız yok, benim başka işim yok... Elbette ben çalışacağım” derdi. Büyük olgunluktu, olgunluktan da öte ermişlikti.

Emel İkeda. Ne ermişlik ne de olgunluktu... Matematiğin devam etmesini, gençlerin yetişmesini isterdi...

EA. Kütüphaneye çok sık giderdi, yeni çıkan her kitabı okurdu. Gene de kütüphaneye gidememekten, yeterince okuyamamaktan yakınırdı. Bu bilgilerini sınıfa da taşırdı. O zamanlar yeni çıkan “scheme” konusundan derste bahsetmiş de olabilir... Hakikaten tam anlamıyla bir öğrenciydi. Çalışırken, bir şeyi anlayamadığı, yapamadığı zaman kendi kendine söylenir, bağırırdı, “Allah Allah... Ne oluyor burada... Ben bunu anlamıyorum...” diye bağırırdı.

Eİ. Çocuklarının matematikçi olmasını isterdi. Büyük oğlumuz Sinan’a üniversite seçimlerini yapmadan önce matematik seçip seçmeyeceğini sordu. Sinan biraz düşündükten sonra, “Ben para kazanmak istiyorum,” deyip matematik okumayacağını söyledi. “Ama, dedi, matematiğe yakın bir branş seçeceğim, elektrik...” Onun hali vakti yerinde şimdi. Küçük oğlumuz İlhan da sadece matematik yazdı, sadece matematik istedi...

Doğan Bilge (İlhan İkeda’nın öğrencisi). İl-

han’ın da şimdi kütüphaneye borcu var... [kahkahalar]

Eİ (heyecanla). Kim söyledi bunu? Söyleyin İlhan’a derhal ödesin... Ne kadar borcu var?.. [kahkahalar]

EA. Sadece matematik değil fizik de okurdu, matematikle fizik arasındaki etkileşimi öğrenmek isterdi. Çok iyi bilirdi, çok bilirdi. Ama ona sorarsanız o hiçbir şey bilmezmiş gibi davranırdı. Tarihi çok iyi bilirdi örneğin...

Eİ. Ersan’la İsmail’i karşısına oturtur, durmadan tarih anlatırdı... Hititler, arkeoloji... Öğrenmeye doymayan biriydi... Ama hayat sınırlı...

Cemal Koç. İlk tanışmamızın kırkıncı yılındayız, 1963 Ağustos’tu galiba. Kırk yıl oldu. Konuşmak çok zor. Ama Emel Hanım konuştuktan sonra, bize müsaade çıktı demektir...

Eİ. Estağfurullah...

CK. ODTÜ’de seminerler düzenlerdi, hemen her hafta... Durmadan çalışmak, yeni şeyler öğrenmek zorundaydık. Ege Üniversitesi’ndeysen önemsiz, adı sanı duyulmamış dergilerde önemli yayınlar yaptı. Alman profesörlerin ortaya attığı problemleri çözdü. Orada başlattığı seminerleri ODTÜ’de de devam ettirdi. Orta Doğu’da seminer odasına adının verilmesi çok önemli, çok anlamlıdır. ODTÜ’nün yaptığı en güzel işlerden biridir. Bütün üniversiteye bu ad verilseydi bu kadar anlamlı olmazdı...

Dersleri ele alışına gelince... Ersan Bey bahsetti. 63 yılında onunla tanıştıktan sonra onun tatabikatlarını yaptım. Beni çok zorladı. Fransızcadan tercüme edilmiş bütün kitapları okumak zorunda kaldım. Fonksiyonlar teorisi örneğin... Türkiye’de kolaylığa kaçmak için “az öğren öz öğren” denir.

O ise “çok öğren yarım yamalak öğren” derdi. Ce- bir dersinde cebirsel geometriden topolojiye kadar her şeyden bahsedirdi, son zamanlarda bulunan her şeyden derslerinde de bahsedirdi. Çok geniş bir matematik kültürü vardı. Gençler: Eğer kar- şınıza biri çıkar da “az öğren öz öğren” derse, du- raksayın, bu klişeye inanmayın. Cahit Bey’le se- minerler düzenlerlerdi. Her hafta seminer olurdu. Her hafta birşeyler yaptığımızı göstermek zorun- da kalırdık. O zamanki çalışma sistemini unut- mam mümkün değil. Bir kurum böyle başlamalı çalışmaya. O havadan birçok insan yetişmiştir. Bir aile olarak ODTÜ matematik ortaya çıkmışsa, bu, Cahit Bey ve Gündüz Bey sayesinde olmuştur.

Asıl sizin paylaşmak istediğim... Çok kısa za- manda, beş altı yıl içinde, çok sevdiğim birçok ki- şiyi kaybettim. Cahit Bey, ba- bam, şimdi de Gündüz Bey... Hangi vesileyle biri aklıma gel- se üçü birden aklıma geliyor...

EA. Cahit Bey’le Gündüz Bey’in katkısı olmadan bizim [ODTÜ Matematik’in] ayakta durmamız kolay olmazdı ger- çekten.

Eİ. İnsan hayatı çok kısa, onu iyi değerlendirmek lazım...

EA. Deney yaptık birlikte. Rastgele sayılar bulmamız ge- rekti... Fiziksel bir yöntem öğ- renmiş... Deney yapmamız la- zım... Ben nereden bileyim... Gitmiş, araştırmış, öğrenmiş... Bilgisayar programı, fizik de- neyi yapmalıyız... Öğrendi. Bir teknisyen buldu. Becerikli bir çocuktu. Fizik deneyi yaptık...

CK. Merdiven altında matematik yapılmaz denir Türkiye’de. İkedâ, “Biz savaş gördük, ekmek yoktu, sadece bir dilim ekmek yerdik. Ama semi- nerleri bırakmazdık. Pontryagin’in Topolojik Gruplar kitabını satır satır okuyorduk... İngiliz- ce bilmezdik, kitaplar çevrilirdi. İnsanlar çalıştı, çok çalıştık...” derdi. Bunu bilhassa vurgulamak istiyorum. Tehlikeli bir görüştür merdiven altın- da matematik yapılmaz görüşü...

Eİ. İkedâ’ya çalışması için rahat bir ortam hazırladım. Sinemaya gidelim, konken oynayalım, denize gidelim diye tutturmadım... O da mutlu ol- du, biz de... Zaten evde hepimiz çalışıyoruz. Ço-

cuklar okulda, ben de asistanım... Akşam evde herkes köşesine çekilir, çalışırdı. Aşağı yukarı 45 yıldır İkedâ’yı tanıyorum. Çok zor... Hayatımızı paylaşmışız. İyi kötü günlerimiz olmuş... Tabii daha çok iyi günlerimiz oldu. Onu çok arıyo- rum... Sadece hastanedeki son günlerini hatırla- mak istemiyorum...

Ali Nesin. Ben de Cemal Bey gibi yakın za- manda birçok yakınımı kaybettim. Birçok da bü- yük insan tanıdım: Cahit Bey, Gündüz Bey, Fe- za Bey, babam... Matematikte, sanatta, edebiyatta, başka dallarda olsun... Bu büyük in- sanların birkaç ortak yanı var. Örneğin hayatla- rının son anına kadar çalışmaları... Ve hayatları boyunca çok çalışmaları... Sonra, bu büyük insan- ların sadece kendi dallarına değil ilgileri, sanat- tan felsefeye, felsefeden bilime,

felsefeden bilime, matematiğe kadar çok geniş bir ilgi alanları oluyor. Böyle ev- rensel bir merak olmadan insan kendi dalında da yaratıcı ola- mıyor. Ama Gündüz Bey’i öbür büyük insanlardan ayıran bir özelliği vardı: Çok çok iyi bir insandı... Onu sevmemek mümkün değildi.

Eİ. Hepsi öyleydi, hepsini herkes sevdi...

AN. Hayır, hayır, hepsi o kadar sevicek insan değildi- ler... Gündüz Bey gerçekten çok çok iyi bir insandı. “Gündüz Bey’i seviyorum” demek bir marifet değildir yani. Sevilmeye-

cek gibi bir adam değildi.

Eİ. Evet, çok iyi bir insandı. Hiç kimseyi kı- sanmamıştır. Herkese yardım ederdi. Soru so- ranlara yardım eder, onları yönlendirir, problemlerini nerdeyse çözer, sonra da “Aferin, yaptın, bravo” diye onları kutlardı... Hiç övünmezdi. Çok alçakgönüllüydü.

Bir Soru. Niye Gündüz adını almış?..

Eİ. Benim ailem yaşlı muhafazakar bir Türk ailesi. Bir yabancıyla evlenmemi yadırgadılar. Asi- lik yaptım, başkaldırdım. Onlar da, “biz utanırız, gavurla evleniyor kızları derler, hiç olmazsa ismi- ni değiştirsin de konu komşuya karşı rezil olma- yalım...” dediler. Şimdiki kafam olsa... Ben onu Masatoshi olarak kabul etmişim. Annem babam

Emel İkedâ, Antalya Cebir Günleri’nde

diretiyor... “Biz utanırız” deyince babam... O zaman İkedâ’ya, “Bu cemiyet böyle bir cemiyet, hiç olmazsa Türk ismi olsun dediler,” dedim. O da, “madem utanıyorlar, utanmasınlar, adımı değiştireyim,” dedi. Babam, Aydın ya da Gündüz olsun dedi. Severdi böyle aydınlık adları... Ad konusunda ailemizde bayağı sorunlar yaşamışızdır.

Sinan üç ay isimsiz kaldı. “Çocuk” dendi... Babam, Aydın ya da Işık olacak diyor... Aydınlık, ferah şeyler istiyor. İkedâ da Türkiye’yi gezmiş, Mimar Sinan’ı sevmiş, ona hayran kalmış. Aydın-Sinan derken, çocuk isimsiz kaldı... Kimyacı Prof. Emin Dikmen’in eşi bizdeyken, babama, “Amca, dedi, Sinan ne kadar kulağa hoş geliyor: Si-nan... Ay-dın-dındın-dındın... Çok kaba...” Babam kandı, Sinan oldu ilk çocuğumuz. Dındın olmadı...

Ben doğduğum zaman, hastane filan yokmuş, göbek adımı ebe Şehriban diye kesmiş, annem karşı çıkmış, Nilüfer olsun demiş. benden beş yaş büyük kızkardeşim ölmüş, çok sevdiği bebeğinin adı Emel’miş. Annem “Nilüfer”, ebe “Şehriban” derdi. Babam, Nimet’in bebeğinin adı olacak demiş, Emel olacak. Karşı koyamamışlar.. Emel olmuş adım.

AN. Yeni bir teorem kanıtladığında çok sevinir miydi? Örneğin, geceyse sizi uyandırır mıydı? Ya da dans eder miydi sevinçten?

Eİ. Sevinirdi tabii. Ama başkalarının başarılarına daha çok sevinirdi. En son Fermat’ın teoreminin kanıtlanışını kutladık... Kıbrıs’taydık. Sabah saat 4,30’da telefon çaldı. İlhan... Amerika’dan arıyor. Merak ettim... “Anne, dedi, babamı uyandır, Fermat teoremi kanıtlandı...” İkedâ uyandı. Baba oğul telefonda matematik konuştular. Uykumuz açılmıştı. Mutfağa gittik. Kahve içtik...

AN. Emel Hanım, konuşmaları bilgisayarına kaydediyorum. Bunları Matematik Dünyası’nda yayımlayacağız. Derginin çok satmasını istiyorum... Başka bir şey içmediniz mi?

Eİ. Sadece kahve içtik...

AN. Sonra ne yaptınız?..

Eİ [gülerek]. Cointreau içtik... Fermat’ın şerefine diye kadehlerimizi tokuşturduk, doğan güneşe karşı birbirimizin gözünün içine bakarak kadehlerimizi yavaş yavaş yudumladık... Nasıl oldu Ali Bey, sattırır mı? [kahkahalar]

AN. Gündüz Bey büyük matematikçi, çok önemli eserleri var. Ama bunlar ne de olsa mate-

matik, nesnel doğrular... Gündüz Bey olmasa bir başkası bulacaktı bunları. Ama bir eseri var ki o eseri başkası yaratamazdı. Sizin ortak eserlerinizden biri: İlhan...

Eİ. Evet, İlhan da matematiği çok seviyor, başarılı da...

Bir Soru. Japonya’yla bağlarınızı sürdürdünüz mü? Özler miydi?

Eİ. Japonya’yla bağlantılarını sürdürmedi, çok zordu gitmek. Özlediğini de sanmıyorum. Bana bu konuda bir şey söylemedi. Japonya’da annesi ve iki ablası vardı. Sadece üç defa gidebildi Japonya’ya. Çok pahalıydı uçak biletleri. Ben hiç gidemedim örneğin.

Ben de öğrenip arada sırada Japon yemekleri yapardım, sürpriz olurdu, sevinirdi.

İkedâ’nın çok geniş ilgi alanları vardı. Resimden söz etmiştim. Bir de roman yazdı... Japonca... Zaman tüneliyle ilgili. Komik bir romandı. 120 sayfa kadar... Hatıralarını yazamadı, kısmet olmadı. Beste de yapardı...

AN. Dünya kupasında Türkiye Japonya’yla oynadı galiba... Hangisini tuttu? [gülüşmeler]

DB. Hocam siz de dergiyi sattıracağım diye... [kahkahalar]

Eİ. Hiçbir takımı tutmadı. Önemsemiyordu öyle şeyleri. Takım tutmazdı. Kim kazanırsa ona bravo derdi.

CK: Ama ben halter kaldıramayan Japonlarla alay ettiğini hatırlıyorum. Bizim Süleymanoğlu çıkıp kaldırırmış en ağır halterleri. Japon ıkınıp sıkınırmış, ama halteri yerinden bile kıpırdatamayıp kös kös köşesine dönermiş. Gülerek anlatırdı... ♥

